

INNOVATSIOONIPOLIITIKA

Innovatsioonil on meie majanduses üha suurem roll. Innovatsioonist on kodanikele kasu nii tarbijate kui ka töötajatena. Innovatsioon on määrava tähtsusega, et luua paremaid töökohti, rajada keskkonnahoidlikumat ühiskonda ja parandada meie elukvaliteeti, aga ka säilitada ELi konkurentsivõime üleilmsel turul. Innovatsioonipoliitika on sillaks teadusuuringute ja tehnoloogia arendamise poliitika ning tööstuspoliitika vahel ja selle eesmärk on luua ideede turuleviimist soodustav raamistik.

ÕIGUSLIK ALUS

ELi üldise tööstuspoliitika õiguslik alus on Euroopa Liidu toimimise lepingu artikkel 173, milles sätestatakse, et „liit ja liikmesriigid tagavad liidu tööstuse konkurentsivõimelisuseks vajalikud tingimused“.

ELi teadusuuringute ja tehnoloogia arendamise poliitika õiguslik alus on Euroopa Liidu toimimise lepingu artiklid 179–190. Liidu teadusuuringute ja tehnoloogia arendamise poliitika peamine vahend on mitmeaastane raamprogramm, milles kehtestatakse mitmeks aastaks eesmärgid, prioriteedid ja rahalise toetuse pakett. Teadusuuringute ja tehnoloogia arendamise poliitika programmid võtavad Euroopa Parlament ja nõukogu vastu seadusandliku tavamenetluse korras pärast konsulteerimist Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteega.

EESMÄRGID

Innovatsioonipoliitika tähtsust tunnustatakse laialdaselt. See on ka tihedalt seotud ELi muu poliitikaga, näiteks tööhõive, konkurentsi, keskkonna, tööstuse ja energeetika valdkonnas. Innovatsiooni ülesandeks on muuta teadusuuringute tulemused uuteks ja paremateks teenusteks ja toodeteks, et säilitada konkurentsivõime üleilmsel turul ning parandada ELi kodanike elukvaliteeti.

Euroopa kulutab igal aastal teadus- ja arendustegevusele oma SKPst 0,8% vähem kui Ameerika Ühendriigid ja 1,5% vähem kui Jaapan. Lisaks toimub nn ajude äravool, sest meie parimad teadustöötajad ja innovaatorid kolivad riikidesse, kus tingimused on soodsamad. Kuigi ELi turg on maailma suurim, on see siiski killustatud ega ole piisavalt innovatsioonisõbralik.

Nimetatud suundumuste muutmiseks on EL töötanud välja innovaatilise liidu idee, mille eesmärgid on järgmised:

- muuta Euroopa maailmatasemel teadustöö tegijaks;

- kaotada innovatsioonitõkked – näiteks kulukas patentimine, turukillustatus, aeglane standardite kehtestamine ja oskuste nappus –, mis takistavad praegu ideede kiiret turuleviimist;
- muuta põhjalikult avaliku ja erasektori koostööviisi, kasutades selleks eelkõige Euroopa institutsioonide, riiklike ja piirkondlike ametiasutuste ja ettevõtjate vahelist innovatsioonipartnerlust.

Innovaatiline liit on oluline investering tulevikku. Näiteks kui saavutame aastaks 2020 seatud eesmärgi eraldada teadus- ja arendustegevusele 3% ELi SKPst, võib see luua 2025. aastaks 3,7 miljonit töökohta ja suurendada aastast SKPd 795 miljardi euro võrra.

SAAVUTUSED

A. Innovaatiline liit

Innovaatiline liit on üks seitsmest juhtalgatusest strateegia „Euroopa 2020“ raames, mille sihiks on arukas, jätkusuutlik ja kaasav majandus. Euroopa Komisjon käivitas selle 2010. aasta oktoobris eesmärgiga parandada Euroopas teadusuuringute ja innovatsiooni tingimusi ja rahastamist, et innovaatilisi ideid oleks võimalik muuta toodeteks ja teenusteks, mis loovad majanduskasvu ja töökohti. Innovaatilise liiduga püütakse luua tõeliselt ühtset Euroopa innovatsiooniturgu, mis köidaks innovaatilisi äriühinguid ja ettevõtjaid. Selle sihi saavutamiseks on patendikaitse, standardimise, avaliku hanke ja aruka reguleerimise valdkondades esildatud mitmesuguseid meetmeid. Innovaatilise liidu eesmärk on ka ergutada erasektori investeringuid ning üks selle valdkonna ettepanekuid on suurendada Euroopa riskikapitaliinvesteringuid.

ELi olukorra ja edusammude mõõtmiseks ja jälgimiseks on võetud kasutusele mitmesugused vahendid:

- 25 näitajal põhinev ulatuslik [innovatsiooniliidu tulemustabel](#) ning patentimist ja litsentsimist puudutav Euroopa teadmiste turg. Euroopa innovatsioonitegevuse tulemustabel on komisjoni vahend, mis töötati välja Lissaboni strateegia raames, et hinnata võrdlevalt ELi liikmesriikide innovatsiooni.
- [Piirkondliku innovatsiooni tulemustabel](#), milles Euroopa Liidu piirkonnad liigitatakse sarnaselt innovatsiooniliidu tulemustabelile innovatsioonitaseme alusel neljaks rühmaks. Esimesse, innovatsiooniliidrite rühma kuulub 41 piirkonda, teise, innovatsioonijärgijate rühma 58 piirkonda, 39 piirkonda on mõõdukad innovaatorid ning 52 piirkonda tagasihoidlikud innovaatorid. Tulemustabeli abil on innovatsiooni kaardistamine kohalikul tasandil täpsem.
- Innobaromeeter on iga-aastane avaliku arvamuse uuring, mida viiakse läbi ettevõtjate ja üldsuse seas innovatsioonipoliitikaga seonduva suhtumise ja tegevuse kohta. Innobaromeeter pakub poliitika kujundamiseks olulist teavet, mida ei saa muudest allikatest.

Innovatsiooni võimaldavad teadusuuringud ja haridus. Euroopa Liit vajaks järgmise aastakümne jooksul lisaks vähemalt miljon teadustöötajat, et saavutada 2020. aastaks seatud eesmärk eraldada teadus- ja arendustegevusele 3% ELi SKPst. Innovaatilise liidu raames pakutakse meetmeid Euroopa teadusruumi väljakujundamiseks. See

tähendab suuremat sidusust Euroopa ja liikmesriikide teadusuuringute poliitika vahel ning takistuste kaotamist teadustöötajate liikuvuse teelt. Hariduse vallas toetab komisjon projekte, et töötada välja uued õppekavad ja täita lünki innovatsioonialastes oskustes.

Lisaks on patendikaitse, standardimise, avaliku hanke ja aruka reguleerimise valdkondades esildatud mitmesuguseid meetmeid, et kaasata innovaatilisi äriühinguid ja ettevõtjaid. Komisjon koostas 2011. aastal Euroopa standardimise täiustamise strateegia ([COM\(2011\)0315](#)), milles rõhutatakse vajadust parandada Euroopas standardite väljatöötamist ja kasutamist, et Euroopa ja rahvusvaheliste standardite potentsiaali Euroopa tööstuse pikaajalise konkurentsivõime huvides ära kasutada. Lisaks on loodud Euroopa innovatsioonipartnerlused, et viia kokku avaliku ja erasektori sidusrühmad ELi, riikide ja piirkondade tasandil, lahendamaks ühiskonna ees seisvaid suuri probleeme ning aitamaks luua töökohti ja majanduskasvu, ühendades pakkumisele ja nõudlusele suunatud meetmeid.

B. Programm „Horisont 2020“

Strateegia „Euroopa 2020“ juhtalgatusena, mille eesmärk on kindlustada Euroopa ülemaailmne konkurentsivõime, on raamprogramm „Horisont 2020“ rahastamisvahend, millega tagatakse innovatsiooniliidu rakendamine. Kuigi see on ELi kaheksas teadusuuringute raamprogramm (2014–2020), on „Horisont 2020“ esimene programm, mis sisaldab nii teadusuuringuid kui ka innovatsiooni. See täidab mitut innovaatilise liidu konkreetset kohustust, eelkõige keskendudes ühiskonna ees seisvatele tõelistele probleemidele, lihtsustades juurdepääsu, kaasates VKEsid, tugevdades rahastamisvahendeid, toetades avalikke hankeid innovatsiooni valdkonnas, hõlbustades koostööd ning toetades teadusuuringuid avaliku sektori ja sotsiaalse innovatsiooni vallas. Novembris 2013 võttis parlament vastu mitmeaastase finantsraamistiku, millega eraldati programmile „Horisont 2020“ 77 miljardi euro suurune eelarve (2013. aasta hindades). Juunis 2015, mil võeti vastu Euroopa Strateegiliste Investeeringute Fond (EFSD), vähenes see summa 74,8 miljardi euroni.

Tuleks märkida, et programmi „Horisont 2020“ alusmääruses on ette nähtud selle programmi kohustuslik vahehindamine. Vahehindamine viidi läbi 2018. aastal ja see aitas parandada programmi „Horisont 2020“ rakendamist. Vahehindamise tulemusi kasutatakse programmi „Euroopa horisont“ ülesehituse ja sisu kavandamiseks. Nimetatud programmi ettepanek avaldati 2018. aasta juunis ([COM\(2018\)0435](#)).

C. Ühtekuuluvuspoliitika

Ka ühtekuuluvuspoliitikas keskendutakse teadusuuringutele ja innovatsioonile. Enamarenenud piirkondades eraldatakse riiklikul tasandil vähemalt 80% Euroopa Regionaalarengu Fondi (ERF) ressurssidest innovatsioonile, tähtsustades vähese CO₂-heitega majandust ja konkurentsivõimelisi VKEsid.

D. Rahastamisvahendid

Innovaatilise liidu eesmärk on ka ergutada erasektori investeeringuid ning üks selle valdkonna ettepanekuid on suurendada Euroopa riskikapitaalinvesteeringuid, mis moodustavad praegu Ameerika Ühendriikide tasemest vaid veerandi. Et parandada laenude kättesaadavust teadus- ja arendusprojektide jaoks ning algatada

näidisprojekte, on komisjon koostöös Euroopa Investeerimispannaga (EIP ja EIF) loonud programmi „Horisont 2020“ raames ühisalgatuse. „InnovFin – ELi rahastamisalgatus novaatoritele“ koosneb EIP grupi pakutavatest integreeritud ja täiendavatest rahastamisvahenditest ja nõuandeteenustest, mis hõlmavad kogu teadusuuringute ja innovatsiooni väärtusahelat, et toetada investeeringuid kõigis ettevõtetes, kõige väiksematest kuni kõige suuremateni.

Lisaks esildas komisjon 2014. aasta novembris „Euroopa investeerimiskava“, millega vabastatakse kolme eelarveaasta jooksul avaliku ja erasektori investeeringuid reaalmaajandusse vähemalt 315 miljardi euro ulatuses. EFSI on üks „Euroopa investeerimiskava“ kolmest sambast ja see püüab kõrvaldada praegu esinevaid turutõrkeid turulünkade kaotamise ja erasektori investeeringute kaasamise teel. EFSI aitab rahastada strateegilisi investeeringuid sellistes tähtsaimates valdkondades nagu infrastruktuurid, teadusuuringud ja innovatsioon, haridus, taastuvenergia ja energiatõhusus, samuti VKEde riski rahastamine.

Lisaks on võetud kasutusele ettevõtete konkurentsivõime ning väikeste ja keskmise suurusega ettevõtjate programm (COSME), mis keskendub rahastamisvahenditele ning toetab VKEde rahvusvahelistumist.

E. Innovatsiooninõukogu

Juunis 2015 tegi teaduse ja innovatsiooni volinik Carlos Moedas ettepaneku luua Euroopa innovatsiooninõukogu. 2017. aasta jaanuaris moodustas komisjon 15-liikmelise innovaatorite kõrgetasemelise töörühma, mis aitab kujundada võimalikku Euroopa innovatsiooninõukogu, lähtudes komisjoni ettepanekutest „Horisont 2020“ jätkuprogrammi kohta.

EUROOPA PARLAMENDI ROLL

Parlament on võtnud vastu mitmeid resolutsioone, mis on veelgi tugevdanud ELi innovatsioonipoliitikat. Värskeimad neist on järgmised:

- 22. mai 2008. aasta resolutsioon tööstuspoliitika vahekokkuvõtte kohta – panus ELi majanduskasvu ja tööhõive strateegiasse^[1]. Resolutsioonis nõuti tungivalt, et nii komisjon kui ka liikmesriigid suurendaksid oma jõupingutusi ettevõtjate halduskoormuse vähendamiseks. Samuti rõhutati läbipaistva ja lihtsustatud intellektuaalomandiõiguste poliitika tähtsust;
- 16. juuni 2010. aasta resolutsioon ELi 2020. aasta strateegia kohta^[2]. Resolutsioonis toetatakse jõuliselt tööstuspoliitikat, mille eesmärk luua parim keskkond tugeva, konkurentsivõimelise ja mitmekülgse tööstuse aluse säilitamiseks ja arendamiseks Euroopas, kuid samuti rõhutatakse, et strateegias „Euroopa 2020“ tuleks avalikustada säästvate ja energiatõhusale majandusele ülemineku kulud ja kasu;
- 11. novembri 2010. aasta resolutsioon Euroopa innovatsioonialaste partnerluste kohta juhtalgatuse „Innovaatiline liit“ raames^[3];

---

[1]ELT C 279 E, 19.11.2009, lk 65.

[2]ELT C 236 E, 12.8.2011, lk 57.

[3]ELT C 74 E, 13.3.2012, lk 11.

- 9. märtsi 2011. aasta resolutsioon üleilmastumise ajastu uue tööstuspoliitika kohta^[4]. Selles resolutsioonis toonitati, kui oluline on 2020. aasta Euroopa tööstuse terviklikum ideekava, arvestades et õiguskeskkonna pikaajaline prognoositavus ja stabiilsus on tööstusinvesteeringute ligitõmbamiseks ülimalt tähtis;
- 12. mai 2011. aasta resolutsioon innovaatilise liidu ja Euroopa kriisijärgseks maailmaks ümberkujundamise kohta^[5];
- 27. septembri 2011. aasta resolutsioon „Roheline raamat. Probleemid ja võimalused: ELi teadusuuringute ja innovatsiooni rahastamise ühise strateegilise raamistiku arendamine“^[6];
- 26. oktoobri 2011. aasta resolutsioon uute oskuste ja töökohtade tegevuskava kohta. Selles resolutsioonis rõhutati, et on väga tähtis töötada välja tihedam koostöö teadusasutuste ja tööstuse vahel ning julgustada ja toetada tööstusettevõtjaid investeerima teadus- ja arendustegevusse^[7];
- 21. novembri 2013. aasta resolutsioon ettepaneku kohta võtta vastu Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus, millega kehtestatakse teadusuuringute ja innovatsiooni raamprogramm „Horisont 2020“ aastateks 2014–2020^[8];
- 6. juuli 2016. aasta resolutsioon innovatsioonile suunatud koostoime kohta Euroopa struktuuri- ja investeerimisfondide, programmi „Horisont 2020“ ning muude Euroopa innovatsioonifondide ja ELi programmide vahel^[9].

Frédéric Gouardères
04/2019

---

[4]ELT C 199 E, 7.7.2012, lk 131.
[5]ELT C 377 E, 7.12.2012, lk 108.
[6]ELT C 56 E, 26.2.2013, lk 1.
[7]OJ C 131 E, 8.5.2013, p. 87.
[8]ELT C 436, 24.11.2016, lk 284.
[9]ELT C 101, 16.3.2018, lk 111.

